

Kyrkogården.

En mur av huggen sten omger Skatelövs kyrkogård. Det är nu fem år sedan den gjordes om. Den består av släta stenar och är tämligen hög. Runut omkring äro lönnar och kastanjer planterade. Utanför inhägnaden växa höga björkar, de ge skydd för vinden, som drar från sjön isnen, som ligger i närheten. Närmast kyrkan hava de många familjegravarna sin plats. Där finnas några järnkröss. De äro från början av adertende århundsadet. Från samma tid äro de mycket höga gravårdarna. De äro ofta över 2 meters höga och avsmalnande uppåt. På dessa äro inskriften ofta mycket omständlig. Namn, ålder, stånd och livsgärning äro många beskrivna. Det är prästsläkter, godsägare o. d. En annan typ av gravstenar äro mycket breda men ej så höga. Dessa äro sällan så gamla, som de förra. En del gravar kallas likuster, och en sådan stor bred sten. Några stenar hava form av en hög pelare, som är avslagen upptill. Skimrande om en för tidigt bortgångnen.

Luf 70.

Förbrå

M.11420.

Kyrkogården har väl inte varit uppdelad, den är ju inte äldre än sedan 1821, då kyrkan byggdes. Utan, de som så hava kunnat ha köpt sin gravplats för sin familj omgärdat den med i böjnjärnstaket, men i senare tid gravar man av sten. Dessa ha oss upptagit en stor del, av den intill kyrkan liggande delen av kyrkogården.

Längre i öster var för gravkullar de flesta med träkors. Detta var den allmänna linjen. Träkorsen ha nu smulnat ner, blott ett litet antal finns kvar. Skommunen beslöt för några år sedan, att jämna ut alla gravar, som i skötes av någon. Var och en, som ville vårda och hava sina dödas gravkulle, fick sätta ett märke vid kullen. Det blev ett stort omsäde, man påförde jord och där går den allmänna linjen. Nästan mitt på kyrkogården finns en grav, som har i mitten ett järnkors, på båda sidor om detta ha oss tre resta två större gravstenar. Familjegraven är omgiven av stensarv med små stensälpar, som uppbäsa en svart mycket grov järnlänk. Detta är ortens gästgivare från 1880 talet.

Gravarna grävas av kyrkräktsaren. En grav skall
vara 3 alnar djup. Kyrkan har spadar och västyt till
sådant. Ben och delar av histor, som kunna komma
upp vid grävningen, grävas skyndsamt ned igen. Graven
bekläddes med gransis. När liket blivit jordfäst läggs
"länmar" (trästycken) över graven, på dessa läggs alla
kransar och blommor. När likföljet gått sig i väg koma
^{kyrkoföljet} ga till graven för att läsa alla host och Litta på de vackra
banden och blommorna, som den hädangångne hedrats
med. Sedan sköta väktarna om, att graven bli "höjd"
och blommorna komma på sin plats. Den för berättade
en sägen om en man, som ej fick so i sin grav utan
"gick igen". Han hade gjort för mycket onat för att
finna so. Den mannen togs upp och begravs i ett
märkeläget karr. Sedan gick han inte igen".
Nu för tiden går ingen igen. Själspillingar ^{oduliga} och lyftas
inte över muren, utan de begravas på samma
sätt som andra människor.

Som sammanfattning kan sägas om gravar och gravstenar på vår kyrkogård, att det råder stor olikhet i fråga om gravkullar och sättet att pryda dessa. Lönliga ha inte någon gravkulle alls, utan bara grus inom stensamen. Då sättes en urna invid stenen med blommor av vilket slag, som för tillfället finnes. Andra göra en liten upphöjning vid stenen av matjord, och plantera där blommor. Ett par tämligen nya gravar ha blott en slät grå sten som höjer sig över jordytan. Dessa gravar bli ju mycket lättshotta. Pärlkransar fanns förr men den seden är bortlagd. Konstgjorda blommor är också något ovanligt. De sista 60 åren ha gravarna pryts med levande blommor. Några ha lökar planterade i jorden. På vintern öro gravarna höjda med is. Några göra kransar av tallris, även på vintern, att pryda en gravkulle med. Detta är fint man ser det oftast på förnämarnes gravar. Var och en, som orkar fara till kyrkan tar gärna med sig de blommor, som "Hälsig"

bäst de sätts i en spetsig gravarna som trykes ner i jorden. På hösten, alla helgons dag brukar folk gärna smycka gravarna. Brinnande ljus på gravar har förekommit i andra socknar men inte i Skatelöv. Eldbegängelse har förekommit ett par gånger. Den ena var en rektorsha den andra en dam av bondesläkt. Det finns nog många som ha motvilja mot detta sätt att begrava sina döda.

Hykogården anses ju som en kelig plats ingen bryter gärna blommor där eller too, man tar inte hem växter som stått i en gravkulle. För länge sedan ansågs det medföra sjukdomar för den, som tog något från de döda. Nu tänker väl ingen på något sådant, men de flesta känner en motvilja för sådana växter i den vigda jorden.

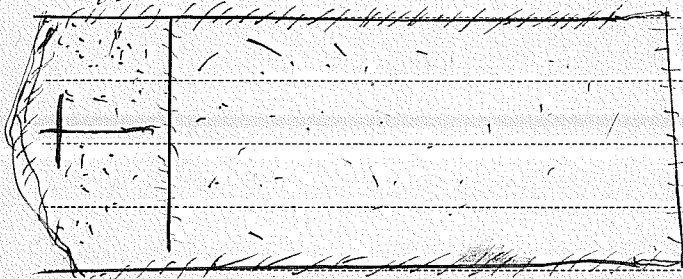
Majning.

Svart papper användes att pryda bord och snöbalar i stugan vid begravning. Enris sattes båda sidor om väggen. Granar båda sidor om vägen. Man strödde även hackat granris ett stycke på vägen. Där liket skulle fram. "risade" bekanta och vänner till den döde. För "risade" rikligare än nu. Man lade kvistar av granris både vid sidorna och tvärs över vägen. Numera läggs kvistar blott ni sidorna. På detta viset risas mest nu prästör byggnaden. — där för tiden.

~~Alf Henriksson 1884~~

För hackades mycket ris och gjordes ett kors

~~Alf Henriksson 1884~~



Sorgdräkten är svart möjligen med vit krage. Förkläde har inte brukats vid sorg. Allmogens bar ju huvudkläde tills omkring 1890 talet. Vid sorg var det svarta silkesklädet den vanligaste huvudbonaden. Buret om hatten var blädet gänsat med svart sorgkräp. Även klänningarna ofta utstyrd med sorgkräp. Krage och rosett vid halsen var av sammatyg. För den som brukade hatt, det var ju blott "herrskep", var det ju vanligt med dock eller någon slöja, vid sorg. När det nya seklet bröt in, var många av allmogens "klädda i hatt". Ungdomen reste till städerna, kommo hem "klädda i hatt". Med hatten följde en slöja vid sorg. Det sånde, att de yngre gick omkring i staden djupt beslöjade och med en slöja, som var en hel meter lång. Kanske sörjande en mycket fattig far eller mor. Nu för tiden äro ju de stora hattarna komna ur bruk. Ingen bär så lång slöja vid sorg. Sorghatten är liten och, lite svart tyll pryder den. Mannens sorgdräkt har ju inte undergått några vidare förändringar de sista 50 åren. Mannen bär en svart kostym, vit krage, rosett och skjortkröst

Det svarta bandet om vänstra armen hör nu till det
förfångna och har ersatts av ett band på rockhoppslaget.
Den stora höga hatten användes ännu av män vid begravningar.
Barn kunna ha hur som helst på sig. Somliga kläda barnen
i svart vid sorg men andra undvika rött och andra skrikande
färger. Ett år varar den sorgtiden. Den långa slöjan som man
bar före slopades efter några månader. Man "lättnade" efter hand
på sorgen. Svart och vitt tyg användes ofta att "bryta"
sorg med, ett inskränkt umgänge var och är nog individuellt.
Somliga släktingar söka gärna upp varandra vid sorg.
Det blir ju många gemensamma intressen. Dans och
glada tillställningar undvikas väl i allmänhet.
Nu för tiden blir det sällan längre än ett halvt år man
bär svarta ontätta tecken på sorg. Dagerlig eller Ordens-
begravning har inte förekommit här.

Ett litet stycke från kyrkan, alldeles invid sjön Åsne
ligger Skatelövs gamla kyrkogård. Den är omgiven av
en hög stenvägg av mässiga stenar. Den sidan, som
vetter åt sjön utgör ett brant steg ni sjöstranden.

En trappa leder upp till kyrkogården. Den andra in-
gången går åt prästgårdens trädgård. Hela området är
slätt och beväxt med gräs. Några järnhålles finnar från

1700 talet. Ett vackert kors har blivit rest där den
gamla kyrkan har stått. Några vackra och förenämliga
gravar ^{finnas} de är väl skötta och många vackra körtor

geva svalka och skydd mot vindarna från sjön.

Den store fornforskaren S. O. Hjeltten Kavallius har ju

sin grav här. Graven är en stor ^{hög} med ett stort

monument. Fornforskaren har funnit vila i den us-

äldriga kyrkogården. Detta är väl kända känt av
de flesta.

V. Torsås gamla kyrkogård.

Detta är alltså grannsocknen Västra Torsås som min far var brukare i prästgården i Torsås, och jag ju min skolgång där. Skolhuset var beläget intill den gamla kyrkogården. Den ligger högt, man ser vida omkring. Före var en massa askar och lönnar skydd mot sol och vind. Kyrkogården är omgiven av en stenmur. För 55 år sedan fanns blott några få gravar. De voro mycket stora och höga. Sedan fanns många andra gravar. På den var "beintersgrå" planterad. Den växten var lika grön som renten som om sommarasen då den hade bli blommar. Vid den hufman på kyrkogården fanns ett mycket fullständigt litet samut hus. Här förvarades pallar och en del bräde. Bakom huset var ett utrymme. I detta hål fanns massor av huvudskallar och långa lärben. De grnade mot en om man löjde sig ned och tittade. En lång härflöta fanns där också. Vi barn fick väl inte lika på kyrkogården men vi fick gå in och titta. Där var mycket vackert det var en vild skönhet. Nu för tiden har man byggt ett

ACC. N:R M. 11459: //

FOLKLIVS-
ARKIVET
LUND

litet kapell där kyrkan stått många flä graver ha kommit till
tinga ben eller flåtor finnas nu. Det runda huset är länge sen
borta, alla gravar äro lika väl vårdade. Det är som
en utomordentligt välskött trädgård. De gamla höga
stenarna finnas kvar. En mängd av den såga typen har
kommit till. Alla gravar äro lika väl beaktade och precis
på samma sätt. V. Thorsås socken har en man
som mot betalning sköter hela den gamla kyrkogården.
Därför äro alla gravarna där nästan likadana